

Pharos ontwikkelde kennisdossier over kindermishandeling onder migranten

“We willen dat mensen in het veld een culturele sensitiviteit krijgen”

Kindermishandeling is een hot item, getuige alleen al de invloeden van de recessie op het aantal gevallen van kindermishandeling. Kenniscentrum Pharos vond de tijd rijp voor een dossier over Kindermishandeling in migrantengezinnen. Beleidsadviseur Bram Tuk: “Het komt er drie en een half keer zo vaak voor als bij autochtone gezinnen en bij sommige groepen nieuwkomers nog vaker.”

Tekst: Nastasja Schutte

Foto: Dirk-Jan Poot

Het kennisdossier van Pharos is bestemd voor alle professionals en beleidsmakers in jeugdhulpverlening, welzijnsorganisaties en onderwijs die met het onderwerp te maken krijgen, en een aanvulling op het kennisdossier kindermishandeling dat al eerder bij het NJI verscheen. Bram Tuk,

werkzaam bij Pharos als beleidsadviseur en nauw betrokken bij het ontwikkelen van het dossier: “Tot voor kort werd er weinig over kindermishandeling en migranten gezegd. Met name in het vorige kabinet was er veel aarzeling om specifieke gezondheidsachterstanden van migrantengroepen te benoemen en aan te pakken. Dit kabinet - en zeker minister Rouvoet - geeft

veel meer aandacht aan problemen bij migranten jeugd. Voor onze organisaties was dat al een kerntaak maar je ziet nu dat er bij veel meer organisaties een inhaalslag gaande is.” Pharos wil professionals met het kennisdossier meer achtergrondkennis bieden bij preventie en aanpak van kindermishandeling. Tuk: “Het is niet bedoeld als handleiding voor culturele gebruiken. Wat we wel willen is dat mensen een culturele sensitiviteit krijgen.”

Tuk vervolgt: “Je moet over de cijfers rondom kindermishandeling in migrantengezinnen heel bezorgd zijn. Het komt er drie en een half keer zo vaak voor als bij autochtone gezinnen en bij sommige groepen nieuwkomers nog vaker. Ieder kind dat wordt geslagen of verwaarloosd is er een te veel. Maar om het aan te kunnen pakken moet je tegelijkertijd een zekere nuchterheid hebben en goed naar de feiten kijken. Dan zie je dat cultuur en religie een rol kunnen spelen, maar dat het ook samenhangt met de sociaal-economische positie van migranten. Op basis van die kennis moet je je blijven inzetten op verbetering van hun maatschappelijke positie. Maar dat is niet genoeg. Een aantal nieuwkomers brengt gebruiken mee die volstrekt niet passen bij hoe de meeste ouders en kinde-

ren hier met elkaar omgaan. Daar moet je helder over communiceren. De sociaal-economische positie van mensen geeft een verklarenskader, maar in je aanpak zul je ook rekening moeten houden met culturele en religieuze achtergronden. Bij sommige vormen van kindermishandeling is de culturele achtergrond wel zichtbaar, bijvoorbeeld bij eerwraak en meisjesbesnijdenis. Ons kennisdossier is geen kookboek maar helpt je om stil te staan bij achtergronden en opvattingen van migrantenouders. Ook als je met een Nederlands gezin uit een achterstandswijk of op de Veluwe in gesprek gaat, praat je over de achtergronden van hun opvattingen.”

Risicofactoren

Bij kindermishandeling onder migranten zijn oorzaken en risicofactoren die ook in autochtone gezinnen een rol spelen nog veel meer aanwezig. Migrantengedrag hebben in veel gevallen een sociaal geïsoleerde positie waardoor ze in moeilijke situatie niet kunnen terugvallen op familie of vrienden. Er zijn bijvoorbeeld veel eenoudergezinnen en hun opleidingsniveau is vaak laag. Dat zijn risicofactoren, stelt Tuk. Het is vaak de cumulatie van maatschappelijke factoren, die ook door het ontbreken van

Bram Tuk is bezorgd over de aantallen mishandelingen.

steun in eigen kring de situatie doet verergeren. Ook bij asielzoekers en vluchtelinggezinnen speelt dat. Sommigen maakten oorlogsgeweld mee, anderen waren soms jaren op de vlucht. Als die gezinnen in Nederland ook jarenlang in opvangcentra verblijven, komen ze erg onder druk te staan. Kindermishandeling kan daarvan volgens Tuk een gevolg van zijn.

Tuk: "Samenlevingbreed maakt iedereen zich nu terecht druk over kindermishandeling. Veel meer dan een aantal jaren geleden. Je ziet in de aanpak twee dingen. Enerzijds zie je door een aantal ernstige incidenten in het verleden angst en verkramptheid. Jeugdhulpverleners zijn bang het verkeerd te doen, dat zie je ook terug in de toename van het aantal uithuisplaatsingen. Tegelijkertijd zie je zeker als het om migrantengezinnen gaat, een zekere handelingsonmacht. Er is aarzeling om de dialoog of confrontatie met migranten aan te gaan. Zo belde er een hulpverlener die een Chinese moeder had gesproken, of hij het gesprek met de vader wel aan moest gaan. Moeder zei dat vader het huis in brand steekt als hij zich in zijn eer voelt aangetast. Er zit zeker een culturele component aan zo'n zaak, bijvoorbeeld in opvattingen over eer en de vorm van geweld waarmee bedreigd wordt, maar ook Nederlandse vaders kunnen met ernstig geweld dreigen. Ook zal het vertrouwen winnen lastiger zijn, terwijl het belangrijk is om ouders zelf toe te laten geven dat het zo niet langer kan. Het is goed als mensen stilstaan bij culturele achtergronden, maar maak dergelijke situaties niet exotischer dan ze zijn."

Ontwikkeling

Op de vraag wat er goed gaat en wat er beter kan als het gaat om kindermishandeling in migrantengezinnen tegen te gaan, geeft Tuk aan dat hij bij alle betrokken organisaties duidelijk een inhaalslag ziet. "De achter-

"Leren praten en onderhandelen in plaats van geweld gebruiken"

In eerste instantie werkte Abdellah Mehraz, pedagoog, vanuit de GG&GD als projectmedewerker waar hij met opvoedcursussen voor Marokkaanse vaders startte. Nu wordt hij door de GG&GD ingehuurd vanuit zijn eigen bedrijf, Trias Pedagogica. Hij gaf inmiddels meer dan vijfhonderd Marokkaanse vaders in Utrecht, Amsterdam en Zeist een opvoedcursus en ontwikkelde verschillende draaiboeken, onder andere rondom mishandeling binnen allochtone gezinnen.

Moeders

Voorheen gaven vrouwen vanuit de GG&GD al voorlichting aan Marokkaanse moeders over opvoeding. Moeders zijn standaard betrokken bij de opvoeding in Marokkaanse gezinnen, maar hun invloed reikt, volgens Mehraz, vaak niet verder dan de voordeur. De moeders gaven aan de vaders nodig te hebben. Mehraz: "We moesten iets ontwikkelen om vaders bewust te maken van het systeem in Nederland, en te laten zien dat de rol van de vaders onmisbaar is, vooral voor jongeren vanaf een jaar of twaalf en in de contacten buitenshuis."

Mehraz begon met contact maken met sleutelfiguren in de Marokkaanse gemeenschap. Deze probeerden groepen mannen bij elkaar te krijgen, zodat Mehraz vervolgens zijn verhaal kon doen. "Ik werd uitgenodigd als er een groep was die interesse had. Dat is best lastig, je moet mensen echt op

de juiste manier aanspreken en weten te prikkelen. Als dat lukt, blijken er mensen te komen. De mensen die niet kwamen, hoorden positieve geluiden en kwamen bij een volgende cursus."

Ervaring

Het helpt dat Mehraz zelf Marokkaans is. Hij kwam hier in het kader van gezinshereniging toen hij anderhalf was. Toen hij negen was, moest hij terug naar Marokko omdat zijn vader hem een moeilijk kind vond. Dat was een schokkende ervaring. In Marokko werd in de jaren tachtig niet gepraat, onderhandeld of gecommuniceerd, zeker niet in de bergdorpen waar een groot aantal Marokkanen vandaan komen. Op school kregen drie jongens de opdracht een ander kind te pakken en met stokken op de voeten te slaan. Mehraz: "Ik was geschokt! Mijn vader bracht mij één keer naar school en zei de meester veel aandacht aan mij te besteden. De afstemming tussen school thuis en omgeving was heel goed, maar de aanpak was verkeerd. Dat verandert nu natuurlijk ook in Marokko. Die ervaring heeft me geholpen te begrijpen waarom Marokkaanse ouders in het algemeen passief zijn. Ze willen hetzelfde als Nederlandse ouders, maar zijn van huis uit een andere, autoritaire aanpak gewend." Hij vergelijkt het met Nederlanders in Canada en Australië die nog steeds denken dat het hier is zoals in de jaren 50 toen ze emigreerden. Dat beeld blijft

hangen. Mehraz: "In de cursussen hebben we het over opvoeden in twee culturen, over wat je wilt behouden en wat anders kan. Maar ook over afstemmen tussen vader en moeder en over communicatie, dat communicatie belangrijk is en beter werkt dan een autoritaire, vaak gewelddadige aanpak. Dat het hun status en gezag niet ondermijnt als ze met hun kinderen communiceren. Identiteitsproblemen van jongeren en toezicht op school en op straat komen ook aan bod. Er zijn ook vaders geweest die hun pubers meenamen naar de training om te leren praten, luisteren en onderhandelen samen. Dat is mooi om te zien."

Anders

"Een tijdje terug zag ik de documentaire 'Een beter leven', over eerste generatie Marokkaanse migranten. Een van de mannen heb ik nog in mijn opvoedcursus gehad. Hij zei dat hij, mede door de cursus, had geleerd dat dingen ook anders kunnen. Daar ben ik trots op, dat ik mensen laat zien dat opvoeden ook anders kan." Een mooi resultaat van de cursus, net als de vaders die Mehraz op de halfjaarlijkse terugkomdagen ziet om met elkaar te praten over de dingen die ze bij het opvoeden tegenkomen en elkaar tips te geven. Mehraz: "Ze geven zelf aan dat we die terugkomdagen in stand moeten houden, dat het belangrijk is elkaar te spreken en ervaringen uit te wisselen."

standen en belemmeringen rondom preventie en aanpak worden steeds duidelijker benoemd en ik zie een sterke impuls om methodieken te ontwikkelen en te verbeteren. Het is belangrijk om meer te investeren

in preventie, dat willen migrantenouders zelf ook. Tegelijkertijd blijft het een uitdaging om te kijken hoe we migranten en hun organisaties daar een actieve rol in kunnen geven, de mensen waar het om gaat intensief be-

trekken. Daarnaast is regie belangrijk, kijken naar kwaliteit en wat wel en niet werkt zonder overal nieuwe projecten te willen starten. Gelukkig wordt de aanpak steeds meer volwassen, al is er nog een lange weg te gaan."